

ПРОБЛЕМИ БОРОТЬБИ ЗІ ЗЛОЧИННІСТЮ
ТА ОХОРОНИ ПРАВОПОРЯДКУ

УДК 343.102

В. В. Вінцук,

*кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри
оперативно-розшукової діяльності та розкриття злочинів факультету № 2
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0003-4241-4474>;*

О. Ю. Цебинога,

*курсант 3 курсу факультету № 1
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0567-5686>*

**ВЗАЄМОДІЯ СЛІДЧИХ ТА ОПЕРАТИВНИХ ПІДРОЗДІЛІВ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПРОВЕДЕННЯ
НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ**

Висвітлено поняття взаємодії оперативних та слідчих підрозділів під час розкриття, виявлення та розслідування злочинів; проаналізовано основні фактори, що зумовлюють необхідність такої взаємодії. Визначено основні нормативно-правові акти, якими керуються слідчі та оперативні підрозділи для організації взаємодії. Сформульовано основні принципи цієї взаємодії, до яких віднесено принципи законності, постійного тісного контакту й обміну інформацією, раціональності, оптимізації заходів взаємодії.

Ключові слова: оперативні підрозділи, слідчі підрозділи, негласні слідчі (розшукові) дії, взаємодія, розслідування, досудове розслідування, злочин.

Постановка проблеми. Попередження та розслідування вчинених злочинів є пріоритетними завданнями нашої держави, виконання яких покладено на Національну поліцію України (далі – НПУ України). Розслідування злочинів потребує комплексного підходу та використання всіх сил і засобів правоохоронних органів, які мають бути спрямовані на попередження кримінальних правопорушень, пошук і фіксацію фактичних даних про протиправні діяння осіб, які готують або вчинили кримінальні правопорушення, та притягнення винних до кримінальної відповідальності. Для успішного виконання завдань, покладених на правоохоронні органи, необхідна чітка та злагоджена взаємодія всіх підрозділів та органів, адже, сучасні методи та способи досягнення правопорядку не можуть застосовуватися однією особою, а потребують тісної та злагодженої взаємодії слідчих та оперативних підрозділів на стадії досудового розслідування, зокрема під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Стан дослідження. Вивченням питань взаємодії слідчих та оперативних підрозділів займалися такі видатні вчені, як О. М. Бандурка, В. П. Бахін, І. М. Гуткін, А. Я. Дубинський, В. В. Іванов, М. М. Михеєнко,

А. М. Подопрелов, В. В. Топчій, В. І. Тюрин та ін. Однак, незважаючи на велику кількість наукових праць, сьогодні існує необхідність більш детального врегулювання спірних питань і координації дій між оперативними та слідчими підрозділами, що зумовлено стрімким розвитком суспільних відносин і частими змінами в законодавстві України. Потрібно налагодити чітку взаємодію між слідчими й оперативними підрозділами на стадії досудового розслідування, зокрема під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій.

Метою статті є комплексне дослідження та вирішення проблемних питань, що виникають у діяльності слідчих та оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій у процесі розслідування та розкриття злочинів, визначення процесуальних можливостей оперативних і слідчих підрозділів та виявлення способів і методів, за допомогою яких можливо підвищити якість та їх ефективність роботи в сучасних умовах.

Виклад основного матеріалу. Україна, обравши шлях до незалежності та побудови демократичної держави, визначила, що людина, її життя та здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю. Так, згідно зі ст. 3 Конституції України права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави. Тому основоположними в діяльності оперативних і слідчих органів є принципи дотримання прав і свобод людини та законності, зокрема під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій, коли можливе тимчасове обмеження конституційних прав осіб на законних підставах і за ухвалою слідчого судді. У діяльності правоохоронних органів дотримання цих принципів якраз і проявляється в попередженні та розкритті злочинів і притягненні осіб, винних у вчиненні злочину, до кримінальної відповідальності.

Основними принципами взаємодії є: 1) відповідальність слідчого за швидке, повне та неупереджене розслідування кримінальних правопорушень, його самостійність у процесуальній діяльності, втручання в яку осіб, які не мають на те законних повноважень, забороняється; 2) активне використання методик, наукових і технічних досягнень для попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень; 3) оптимальне використання наявних можливостей слідчих і оперативних підрозділів для попередження, виявлення та розслідування кримінальних правопорушень; 4) дотримання загальних засад кримінального провадження; 5) забезпечення нерозголошення даних досудового розслідування [1, с. 348].

Виконання завдань, покладених на правоохоронні органи, неможливе без їх злагодженої взаємодії. Так, правовою основою діяльності та взаємодії слідчих і оперативних підрозділів під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій є:

1) Кримінальний процесуальний кодекс України, згідно з положеннями якого слідчий, уповноважений на здійснення досудового

розслідування, може доручити проведення негласних слідчих (розшукових) дій оперативним підрозділам НП України [2];

2) наказ МВС України «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», згідно з положеннями якого під час досудового розслідування кримінальних правопорушень слідчий має право надати письмове доручення уповноваженим оперативним підрозділам на проведення слідчих (розшукових) дій чи надати доручення на проведення негласних слідчих (розшукових) дій [3];

3) наказ МВС України «Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України», згідно з положеннями якого слідчий має право в порядку, передбаченому КПК України, доручати відповідним уповноваженим оперативним підрозділам поліції проведення слідчих (розшукових) дій та негласних слідчих (розшукових) дій. Такі доручення слідчого є обов'язковими для виконання [4];

4) закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю», згідно з положеннями ст. 16 якого підрозділи НП України повинні взаємодіяти між собою в питаннях боротьби з організованою злочинністю; оперативні органи НП України повинні передавати інформацію про організовану злочинність, що стала їм відома, на письмову вимогу відповідних підрозділів [5];

5) закон України «Про оперативно-розшукову діяльність», згідно з положеннями ст. 7 якого підрозділи, які здійснюють оперативно-розшукову діяльність, зобов'язані виконувати письмові доручення слідчого про проведення оперативно-розшукових заходів [6];

6) спільний наказ Генеральної прокуратури, МВС, Служби безпеки, Адміністрації державної прикордонної служби, Міністерства фінансів та Міністерства юстиції України «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», згідно з положеннями якого слідчий може проводити негласні слідчі (розшукові) дії самостійно, спільно з уповноваженими оперативними підрозділами, залучати до їх проведення інших осіб, а також доручати їх проведення уповноваженим оперативним підрозділам (п. 6 ст. 246 КПК України) [7].

Однак на сьогодні, незважаючи на велику кількість нормативно-правових актів, що регламентують діяльність і порядок взаємодії оперативних та слідчих підрозділів, відсутнє нормативне закріплення поняття «взаємодія», тобто чітко не регламентовано, яким саме чином повинна відбуватися взаємодія оперативних і слідчих підрозділів та що саме має на увазі законодавець під цим поняттям.

Отже, без чіткої та злагодженої взаємодії слідчих та оперативних підрозділів неможливо досягнути вирішення тих завдань, що покладені

на підрозділи НП України, а саме забезпечення прав і свобод громадян, підтримання публічної безпеки та порядку, протидії злочинності [8, с. 141].

Основними факторами, що зумовляють необхідність взаємодії оперативних і слідчих підрозділів, є:

1) єдність мети (їх діяльність спрямована на забезпечення прав і свобод громадян, попередження та розслідування злочинів);

2) спільність дій оперативних і слідчих підрозділів у складі слідчо-оперативної групи;

3) процесуальна самостійність у прийнятті рішень, але в межах своїх повноважень, тобто підрозділи зберігають функціональну самостійність;

4) можливість оперативного отримання та використання отриманої інформації у складі слідчо-оперативної групи.

Висновок. Взаємодія слідчих та оперативних підрозділів, зокрема під час проведення негласних слідчих (розшукових) дій має здійснюватися за такими принципами: по-перше, законності, тобто узгодженості та скоординованості дій у відповідності до законів, а також визначеності у процесуальному вигляді, інакше кажучи, взаємодія цих підрозділів має будуватися на дотриманні норм чинного законодавства та забезпеченні прав і свобод громадян; по-друге, постійного тісного контакту й обміну інформацією, наприклад, під час проведення огляду місця події, коли велика кількість первинної інформації ще не втрачена та є можливість затримання злочинця «по гарячих слідах»; по-третє, за принципом раціональності, адже від досягнення максимального результату в ході проведення негласних слідчих (розшукових) дій залежить хід провадження, розкриття злочинів та притягнення винних осіб до відповідальності, а цього можливо досягти шляхом найбільш оптимального поєднання наявних сил і засобів, без непотрібного дублювання і необґрунтованої підміни, що формує найбільш доцільне та розумне ставлення до застосування заходів і засобів ОРД; і останній – принцип оптимізації заходів взаємодії, спрямований на приведення всієї системи заходів і засобів ОРД в оптимальний, найбільш відповідний сучасним завданням і умовам протидії злочинності стан, а також на вибір найкращого варіанта застосування цих заходів і засобів в умовах конкретного провадження.

Тобто, побудувавши взаємодію слідчих та оперативних підрозділів за вказаними принципами та з дотриманням основним вимог чинного законодавства будь-який прояв злочинних посягань чи то на права людини, чи то на територіальну цілісність і недоторканість нашої держави можливо ліквідувати та попередити, що в майбутньому сприятиме підвищенню рівня довіри громадян до правоохоронних органів України.

Список бібліографічних посилань: 1. Сорока С. О., Римарчук Г. С. Взаємодія слідчого із співробітниками інших підрозділів під час досудового

розслідування. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. 2015. Вип. 825. С. 347–354. **2.** Кримінальний процесуальний кодекс України : закон України від 13.04.2012 № 4651-17 // База даних (БД) «Законодавство України» / Верховна Рада (ВР) України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 12.11.2017). **3.** Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні : наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0937-17> (дата звернення: 11.11.2017). **4.** Про організацію діяльності органів досудового розслідування Національної поліції України : наказ МВС України від 06.07.2017 № 570 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0918-17> (дата звернення: 12.11.2017). **5.** Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю : закон України від 30.06.1993 // БД «Законодавство України» / ВР України. № 3341-XII URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3341-12> (дата звернення: 12.12.2017). **6.** Про оперативно-розшукову діяльність : закон України від 21.12.2016 № 1798 VIII // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12> (дата звернення: 12.11.2017). **7.** «Про затвердження Інструкції про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні : наказ Ген. прокуратури України, МВС України, Служби безпеки України, Адміністрації держприкордон. служби, Мінфіна України, Мін'юсту України від 16.11.2012 № 114/1042/516/1199/936/1687/5 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12> (дата звернення: 11.12.2017). **8.** Топчій В. В. Взаємодія органів досудового розслідування та оперативних підрозділів у складі слідчо-оперативних груп. *Юридичний вісник*. 2014. Вип. 4 (33). С. 138–143.

Надійшла до редколегії 16.11.2017

Винчук В. В., Цебинога Е. Ю. Взаимодействие следственных и оперативных подразделений Национальной полиции Украины при проведении негласных следственных (розыскных) действий

Освещено понятие взаимодействия оперативных и следственных подразделений при раскрытии, выявлении и расследовании преступлений; проанализированы основные факторы, обуславливающие необходимость такого взаимодействия. Определены основные нормативно-правовые акты, которыми руководствуются следственные и оперативные подразделения для организации взаимодействия. Сформулированы основные принципы этого взаимодействия, к которым отнесены принципы законности, постоянного тесного контакта и обмена информацией, рациональности, оптимизации мер взаимодействия.

Ключевые слова: оперативные подразделения, следственные подразделения, негласные следственные (розыскные) действия, взаимодействие, расследование, досудебное расследование, преступление.

Vintsuk V. V., Tsebinoga O. Yu. Interaction of investigative and operative units of the National Police of Ukraine during the conduction of secret investigative (search) actions

The authors have conducted the research of the issue on the interaction of operative and investigative units during the conduction of secret investigative (search) actions grounded on empirical data. The concept of interaction of operative and search units during solving, detecting and investigating crimes has been highlighted; the main factors that determine the necessity of such interaction have been analyzed; the basic principles of this interaction have been formulated.

The authors have defined the basic regulatory acts, which guide the activities of investigative and operative units for the organization of interaction, and the problematic issues that arise in the activities of investigative and operative units during the conduction of secret investigative (search) actions in the process of investigation and solution of crimes. The main procedural possibilities of operative and investigative units have been characterized. The authors have analyzed the methods that assist to improve the quality and efficiency of their work in modern conditions.

The authors have concluded about the necessity during the conduction of secret investigative (search) actions by an investigative and operative unit to interact according to the principles of legality, constant close contact and exchange of information, rationality, optimization of interaction measures.

Keywords: operative units, investigative divisions, secret investigative (search) actions, interaction, investigation, pre-trial investigation, crime.

